

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פדולוי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ד שבט תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 4:33 תל-אביב 4:47 חיפה 4:37 מוצאי שבת - ירושלים 5:48 תל-אביב 5:49 חיפה 5:47 ר"ת 5:25

פרשת בא

אמת

"שפת אמת תיכון לעד"

עד היכן הגיע דקדוקו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בכל תיבה היוצאת מפיו שתהיה על טהרת האמת נוכל ללמוד מהעובדה הבאה:

אחד מתלמידיו הקשה בפניו קושיה בגמרא הנלמדת בישיבה, אבל כשהסכיח לדברים ראה רבי שלמה זלמן שאין כאן מקום לשאלה כלל. הוא החל לומר לו כפי הלשון המקובלת: "אני מצטער..." אך תוך כדי דיבור, תיקן עצמו רש"ז ואמר: "סליחה, אני לא מצטער, אבל אינני מבין את שאלתך".

הנה כי כן, רש"ז לא רצה שיתקבל הרושם כאילו הוא אכן "מצטער" על אי הבנת הקושיה, שהרי לפי האמת לא חש כל צער בלבו, ואף שזו מטבע לשון מקובלת תיקן עצמו מיד מתוך הקפדתו על דבר אמת.

[**ואגב:** העיר רבי שלמה זלמן, שבתפילת יום כיפור קטן, לפני הוידיה הגדול של רבינו נסים, נכון להוסיף ולומר: "וכך היה רבינו נסים אומר", כדי שלא יהיה כדובר שקרים, שהרי אינו עומד בדרגות הפחד והאימה המובאות שם] **חכו ממתקים - מזו, מד**

על טהרת האמת...

פעם נכנס לביתו של הגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל ר"מ בישיבה והציג בפניו חידושי תורה, מאלו שהגיד בשיעור בפני תלמידיו. כדרכה של תורה נכנס איתו הגרי"ז במשא ומתן של הלכה, והעיר על דבריו בקושיות חזקות שהפריכו את כל יסוד הדברים.

הר"מ שחש לא בנוח, ניסה להצטדק ואמר, כי אף הוא עצמו יודע שאין הדברים לאמיתיה של תורה, אלא שאמר אותם לתלמידים "לחידודא בעלמא..."

נזעק על כך הגרי"ז ואמר: לתלמידים? להם אמרת את החידושים הללו, והלא יש בכך משום עושה מלאכת ה' רמיה"!!

הרב מבריסק

לדקדק בכל דיבור היוצא מהפה שיהיה על טהרת האמת!

נלמד מהפסוק: "והעתירו לה' אלוקיכם" (פרק י"ז)
מדוע אמר פרעה "והעתירו" בלשון רבים? ביאר הרמב"ן: "כי כן יאמר פרעה בכל פעם דרך מוסר, כי יודע פרעה כי משה הוא המעתיר, כי כן אמר לו "למתי אעתיר לך" "והעתרתי אל ה'" "אפרוש כפי אל ה'", כי לא ידבר [משה] בזה לשון רבים, שלא יוציא שקר מפיו.

על הפסוק "שפת אמת תיכון לעד" (משלי יב"ט) כתב רבינו יונה ז"ל: "הנהנה בדבריו מן השקר, ומדקדק בהן לכיוון לאמת, יהיו דבריו נשמעים לעולם, ויאמינו בהם ויחפצו להקשיב אליהם".

יתירה מזו כתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים - מזו): "וכן עונשו של בדאי, אפילו כשאומר אמת אין שומעין לו. אבל כל הדובר אמת ואינו דובר שקר אף להעלותו על לבו, כל דבריו מתקיימין, וגוזר גזירה מלמטה והקב"ה מקיימה למעלה. ועל זה נאמר "ותגזור אומר ויקם לך".

הדבק במדת האמת ניצול מעבירות רבות! וכאותו מעשה שהביא **המהרש"א** (סנהדרין צב.) בשם בעל "ספר העיקרים", על אדם חוטא שבא לפני הרב כדי שיורה לו דרך תשובה, והציע לו החכם שיקבל על עצמו קודם כל, לשמור בשלימות על דבר אחד ממצות התורה, והוא: לדבר אך ורק אמת! וקיבל אותו האיש על עצמו.

לימים הלך ללסטם את הבריות, פגע בו איש אחד ושאלו "להיכן אתה הולך?" נזכר שקיבל עליו לומר אך ורק את האמת, וסיפר לו שהולך לגזול. וכך סיפר לאדם נוסף שפגש. עובדה זו הביאה אותו להרהר: הרי אלו שסיפר להם יוכלו מעתה להעיד עליו... עד שנמנע בעבור זה ממעשיו הרעים.

ומובא בספר מעלות המדות: כל זמן שהבריות מתרחקין מן השקר ומתדבקין באמת, הקב"ה מושיען כנאמר: "ויאמר אך עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע" (ישעיה סג). וכל מי שאוהב את האמת, מציל את נפשו מדינה של גיהנם, ולא עוד אלא שמציל כמה נפשות מן המיתה.

עלון "איש לרעהו" פרשת בא מוקדש לעילוי נשמת

ר' מרדכי יהודה בן ר' יעקב קאפל צבי מנדל זצ"ל

יאחרצ"ט ה' שבט

מנוחתו בבוד בהר הזתים ירושלים

משפ. יוסף בנימין הכהן
בני ברק

משפ. נתן אפטרגוט
אנטוורפן

ת. נ. צ. ב. ה.
משפ. מרדכי מנדל
וינה

זריזות למצוות

לעשות כל מעשה מצוה, חסד והטבה לזולת, בזריזות!

נלמד מהפסוק: "ושמרתם את המצוות" (פרק יב-ז)

ודרשו חז"ל במכילתא: רבי יאשיה אומר אל תקרא כן, אלא ושמרתם את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה, כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם בא מצוה לידך עשה אותה מיד.

עד כמה חשובה הזריזות לפני הקב"ה, ניתן ללמוד ממה שמובא בזוהר הק' (תרומה דף קעה) כי בזכותו של אברהם אבינו שנזדרז והשכים בבוקר לעשות רצון קונו בנסיון העקידה, היא זו שעמדה להם לישראל בקריעת ים סוף.

וזה לשון הזוהר: "והא ישראל הו נטלי על ימא, דכתיב: "דבר אל בני ישראל ויסעו", והוה קשה קמיה למעבר על דינא ולמקרע לון ימא דסוף, ואלמלא דאשגח קודשא בריך הוא בזכות אברהם, דאקדים בצפרא למעבד פקודא דמאריה ורעותא דיליה כדכתיב "וישכם אברהם בבוקר", כלהו אתאבידו בימא, בגין דכל ההוא ליליא בדינא הוה קודשא בריך הוא עליהו דישראל [=ישראל נסעו על הים, והיה קשה לפני הקב"ה לעבור על הדין ולקרוע להם את ים סוף, ואם לא שהשיח הקב"ה בזכותו של אברהם שהקדים בבוקר לעשות מצות קונו ורצון שלו, אזי ח"ו היו כולם נאבדים בים].

ובהמשך כותב הזוהר: מה כתיב ויהי באשמורת הבוקר, אשגח קודשא בריך הוא בזכות אברהם, דאקדים בצפרא למעבד רעותיה דאמרי, כדכתיב וישכם אברהם בבוקר... [=השיח הקב"ה בזכותו של אברהם שהקדים בבוקר לעשות רצון קונו כדכתיב וישכם וכו', אז חזר הים לאחוריו... ובאותו הזמן שהקדים אברהם לעשות רצון קונו נקרע הים].

כאשר מפסיד האדם את הזריזות ונדבק בו ריבוי העצלות, אזי הפסידו גדולים ביותר! וכמו שכותב הרמח"ל (במסילת ישרים פ"ו): "כי הנה העצל אעפ"י שאינו עושה רע בקום ועשה, הנה הוא מביא את הרעה בשב ואל תעשה שלו. ככתוב (משלי יח): "גם מתרפה במלאכתו אה הוא לבעל משחית". כי אעפ"י שאינו המשחית העושה את הרעה בידי, לא תחשוב שהוא רחוק ממנו, אלא אחיו וכן גילו הוא.

וממחיש שלמה המלך (משלי כד) כיצד נראה שדהו של איש עצל: "על שדה איש עצל עברתי ועל כרם חסר לב, והנה עלה כולו קימשונים כסו פניו חרולים וגדר אבנים נהרסה"... לפיכך, רצון התורה למנוע מהאדם את העצלות ולחזקו במדת הזריזות.

בהקשר לכך מענין מה שכתב החינוך (מצוה קיז) בטעם מה שאסרה תורה להקריב שאור כנאמר בפסוק: "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" - (ויקרא ב"א), משום שהשאור נעשה ע"י "שהייה גדולה". ועל כן בהרחיק החמץ, שהוא נעשה בשהייה גדולה מקרבנו, יקח דמיון לקנות מדת הזריזות והקלות והמהירות במעשה ה'. וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ה מ"כ) הוי קל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אבינו שבשמים.

ומוסיף החינוך: "ונתחייב הענין במנחת היחידים יותר ממנחת הציבור, לפי שהיאוש והעצלות נמצא ביחיד יותר, כי הרבים יזהירו זה את זה! ולכן לא תקפיד התורה על זה במנחת הציבור הבאה מזמן לזמן".

"הזריז מנצח..."

העיד רבי ליפא ברורמן על הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל: "מדהים היה להוכיח בשני ההפכים שהיו אצל רבי מרדכי: מצד אחד, כל ברכה שברך וכל מצוה שעשה, היו במתינות ובנחת. ומצד שני, כשהיה מדובר בעשיית חסד עם הזולת, הייתה בו זריזות מפליאה שלא היתה מביישת צעיר עול ימים. מעולם לא דחה דבר למחר, תמיד היה עושה מיד.

ומרגלא בפומיה על דרך צחות: "וצא הלחם בעמלק - מחר". מהי ה"עמלקיות" שיש להלחם בה? זה הדוחה כל דבר למחר...

בוקר אחד, מיד לאחר תפילת וותיקין, הגיע רבי מרדכי לבית הכנסת זופניק, ומסר חבילה, לגבאי בית הכנסת, שנשלחה עבורו. מחה הגבאי על הטרחה, והבהיר לרבי מרדכי כי היה בדעתו לבוא לקחתה בעצמו. וכי לא העלה בדעתו שרבי מרדכי יטרח להביאה...

אך רבי מרדכי ביטל דבריו בהנף יד: "מה יש כאן לדבר, זהו מעשה חסד, היה צריך לעשותו. והנה זה נעשה במהירות האפשרית..."

ומרגלא בפומיה, דברי בעל התניא: "שני אנשים הנמצאים במאבק ומתעצמים זה כנגד זה, מי ינצח? לבטח נענה: זה שיש לו יותר כח, הוא ינצח. אבל לא כן הוא! אלא היותר זריז - הוא זה שינצח! (תניא פרק כו). יחיד ודורו

כבוד הזולת

לשמור על כבודו של הזולת באשר הוא!

נלמד מהפסוק: "וירדו כל עבדך אלה אלי" (פרק יא-ח)

וכתב רש"י (מגמרא זבחים קב.): חלק כבוד למלכות, שהרי בסוף ירד פרעה בעצמו אליו בלילה, ויאמר "קומו צאו מתוך עמי". ולא אמר לו משה מתחילה וירדת אלי והשתחוית לי. כיוצא בזה אמרו חז"ל על הפסוק "ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים" (ו-ג): אמר להם הקב"ה, היו נוהגים [בפרעה] כבוד, וחלקו כבוד למלכות, אף על פי שאני צריך לעשות בו הדין.

עד כמה החמירה התורה על שמירת כבודו של הבריות, ניתן ללמוד ממה שאמרו חז"ל בגמרא (ברכות יט.): "גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה". ולמדו חז"ל מהפסוק "והתעלמת" הנאמר לענין השבת אבידה, שפעמים מותר להתעלם ולא להשיב אבידה כגון זקן ואינה לפי כבודו.

וכך נפסק ברמב"ם (פ"א מגזילה ואבידה הל' יג): "מצא שק או קופה, אם היה חכם או זקן מכובד שאין דרכו ליטול כלים אלו בידו, אינו חייב להטפל בהן". ואף שלענין איסור כלאים מן התורה אמרו "פושטן אפילו בשוק" [כי במקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב], זאת משום "שאינו כבוד הבריות דוחה איסורי לא תעשה המפורש בתורה, ולמה דוחה השבת אבידה? מפני שהוא לאו של ממון".

נמצאנו למדים, עד כמה גדול כבוד הבריות. וכל כך למה? מפרש הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל (בשיחות מוסר תשלב - מאמר לו) משום שהאדם עצמו גדול מאוד וחז"ל ידעו והכירו בגדלות האדם, ולכן הם שידעו לדרוש מהפסוק לכבודו של האדם.

"כבוד הבריות" כיצד?

פעם, בעת שמחת נישואי אחד מנכדיו, הופיע הגה"צ רבי רפאל לוי זצ"ל, לחתונה ללא שטריימל לראשו. זאת למרות שהיה רגיל בחתונות צאצאיו, בהן לבש החתן שטריימל, להופיע אף הוא לשמחה עם שטריימל.

לפליאת אחד מנכדיו על כך, השיב לו, כי אחד הסבים בחתונה אינו חובש שטריימל, ולכן בא כמוהו עם מגבעת לראשו, שכן אם היה בא עם שטריימל היה מרגיש הלה שלא בנוח באשר כל המחותרים מלבדו, עם שטריימל לראשם...

בלכתו ברחוב נוהג היה רבי רפאל להקדים שלום לכל אחד, קטן כגדול, בין אם הכירו ובין אם לא הכירו, בעונה יתירה, והכל מתוך כבוד הבריות ואהבת הבריות שפעפץ בקרב.

כאשר היה יושב במקומו בבית הכנסת קודם התפלה, היה מתרומם מעט ממקומו עבור כל אחד ואחד ממתפללי בית הכנסת שנכנס, כדי לכבדו.

תפארת רפאל

להכיר טובה למטיבו ונאפילו לבעלי חיים] ולא להיות כפוי טובה!

נלמד מהפסוק: "וכל פטר חמור תפדה בשה" (שמות יג-ג)

ודרשו חז"ל בגמרא (בכורות ה:): "מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים? אמר ליה: גזירת הכתוב היא. ועוד: שסייעו לישראל בשעת יציאתם ממצרים, שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים [=מעולים (רש"י)] טעונים מכספה וזהבה של מצרים" [לקיים מה שנאמר "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (מהרש"א)].

ניתן ללמוד מכאן כמה פרטים בגדר חובת הכרת הטוב - אומר הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל (בשפתי חיים ח"ב) - כשם שמכירים טובה לחמור, אף שלא היה לו כוונה להטיב אלא שהוכרח לעשות זאת, כך עלינו להכיר טובה כלפי כל אדם שעושה עמנו טובה אף שלא במתכוון או שהוכרח לכך.

זאת ועוד: כשם שמצות פטר חמור נצחית היא לדורי דורות, כך צריכה להיות חובת הכרת הטוב לאדם, לא רק לו, אלא אף לדורות הבאים אחריו.

בגמרא (ברכות מ.) אמרו חז"ל: "אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך", ואחר כך נכתב "ואכלת ושבעת".

ויש לחקור ולעיין בטעם הדבר, מדוע הצריכה התורה ליתן קודם לבהמתו? יתכנו לכך ב' טעמים: א) משום שהתורה מבקשת להרגיל את האדם במדת הרחמים ובמניעת צער בעלי חיים. ב) משום שרצון התורה להרגילו במדת הכרת הטוב, דכיון שמשמש בבהמות לצורכו ולהנאתו, עליו להטיב עמו ולהאכילם קודם שיאכל בעצמו.

ונפקא מינה בין שני הטעמים יהיה באופן שהבהמות אינם שלו, אלא שקיבלם לפקדון ולשמירה ולא להשתמשות. לפי הטעם הראשון, אסור לו לאכול עד שיתן לבהמות שברשותו, כדי להרגילו במדת "ורחמיו על כל מעשיו". אך להטעם השני אינו צריך להקדים אכילתם לאכילתו, דכיון שאינו משתמש בהם להנאתו, אינו חייב ב"הכרת הטוב".

נראה, כי באלו שני הטעמים, ניתן לבאר את המחלוקת הידועה בין רבי יהודה החסיד ז"ל ובין ה"אליהו רבה" והחתם סופר, האם שתיה כדין אכילה וצריך להשקות לבהמתו תחילה, או שבשתיה הוא קודם לבהמתו: לדעת רבי יהודה החסיד שותה אדם לפני בהמתו ולדעת האליהו רבה והחתם סופר אין הבדל בין אכילה לשתיה ולעולם בהמתו קודמת.

מהי סברת הספר חסידים לחלק בין אכילה לשתיה? מבאר בעל התורה תמימה עפ"י דברי התוספות (פסחים קז:): שבאכילה פעמים אדם אוכל גם כשאינו רעב, אבל בשתיה, דרך האדם לשתות רק לצמאוונו, וכשצמא יש צער הגוף לכן קודם הוא לבהמה, משום שמניעת צערו של אדם חשוב יותר ועדיף ממניעת צער בעלי חיים.

עוד נחלקו החת"ס והאליהו רבה עם רבי יהודה החסיד, האם גם לבהמת חברו ישנו לדין זה שצריך להקדים אכילת הבהמה לפני אכילתו או רק לבהמתו, לדעת רבי יהודה החסיד אין הבדל בין בהמתו לבהמת חברו. ובשניהם הבהמה קודמת. ולשיטת האליהו רבה והחת"ס לגבי בהמת חברו מאכיל קודם את חברו ואח"כ לבהמת חברו.

מענה נוכל לבאר כי מחלוקת כפולה זו תלויה ומוסברת בשני הטעמים יס דלעיל, רבי יהודה החסיד סובר כי הטעם שצריך לתת מאכל לבהמתו תחילה, הוא כדי להרגילו במדת הרחמים ובמניעת צער בעלי חיים, וזה שייך גם כלפי בהמת חברו. אכן כל זאת באכילה, אבל בשתיה האדם תחילה, שכן מניעת צערו של אדם בצמאוונו עדיף על מניעת צער בהמתו.

ברם, האליהו רבה והחת"ס סוברים, שהטעם שאמרה תורה לתת מאכל לבהמתו תחילה, הוא כדי להרגילו במדת הכרת הטוב, וזה כמובן שייך רק בבהמה שלו או ברשותו שמשמש בה להנאתו, אך לא לבהמת חברו. ולכן גם כשמצטער בצמאוונו, עליו למנוע תחילה את צער בהמתו משום הכרת הטוב.

עד היכן מגעת הכרת הטוב?

יום אחד, כאשר חלפה ליד ישיבת פוניבז' הלווייתו של יהודי פלוני מתל אביב, איש לא ידוע ברבים, נכנס ראש הישיבה הגאון הרבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל להיכל הישיבה וביקש מהתלמידים לרדת ולחלוק כבוד אחרון לנפטר.

אף הוא עצמו הצטרף אל המלווים והלך אחרי מיטת האיש עד קרוב לבית העלמין. פה עשה אתנחתה וביקש להשמיע דברים אחדים. זה לא היה הספד במובן הרגיל. הוא רק רצה לסבר את אזנם של בני הישיבה, מדוע ביקש מהם להשתתף בהלוויה זו.

"בעצם ימי המלחמה וההשמדה" - פתח הרב מפוניבז' וסיפר ברטט - "כשהחלה הקמת הישיבה, נזקקתי באופן דחוף לשלוח מברק לידידים ביוהנסבורג - דרום אפריקה, שיטפלו במימוש הנכס שהיה לנו שם, ולהעביר הכסף אלי לצורך הבניה. לשם כך נסעתי מבני-ברק למברקה של הדואר בתל אביב, אך כשהגעתי לשם אחרי קרוב לשעה התברר לי, שאין מספיק מעות ברשותי אפילו כדי מחיר משלוח המברק".

פנית, איפוא, לבית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי להתפלל שמה תפלת מנחה. תוך כדי הילוכי עזר אותי אדם זה, הנפטר דנו, ששאלני מדוע אני מדוכא כל כך. שחתי לו את צערי, דברים כהווייתם, והוא השתומם עלי: וכי שף דעתיה? [=וכי יצאת מדעתך?] עכשיו לבנות ישיבה? הלא כולם אומרים שהאויב הנאצי עומד בקרוב לפלוש הנה... כל סוחר ואיש הון מחפש ומנסה כל דרך אפשרית כיצד להוציא מכאן את כספו, ומר חושב להביא הנה את כספו? ובשביל מה? כדי לרכוש גבעה של טרשים? בשביל חלום של "ישיבה"? אם לקולי ישמע, יקום ויסע לדרום אפריקה, אם באמת יש לו שמה כסף..."

"ואני" - המשיך הרב וסיפר - "נענתי ואמרתי לו: אני מאמין באמונה שלימה, כמו שאמר החפץ חיים, ש"בהר ציון תהיה פליטה והיה קודש". אני מאמין באמונה שלימה, שרגלי הצר לא תדרוכנה בארצנו הקדושה, וכי חובתינו בשעה גורלית זו להקים את התורה... בנה אבנה את הישיבה כאשר דיברתי..."

"והנה שינה האיש את טעמו ויאמר אלי: ניצחתני, רבי, שיכנעת אותי באמונה המוצקה שלך... הצדק עמכם... דוקא עכשיו יש לבנות ישיבה... ועודנו מדבר הוציא מארנקו והושיט לי את הסכום הדרוש לצורך משלוח הטלגרמה... כתוצאה ממשלוח זה התפתח אחר כך כל השתלשלות הדברים... קמה ישיבת פוניבז' וגם ניצבה..."

"ובכן" - סיים הרב מפוניבז' - "מתוך רגש של הכרת טובה לאדם זה, שהיה לו חלק ב"בראשית ברא" של הישיבה, כש"הארץ הייתה תוהו ובוהו", ועכשיו הלך לבית עולמו, הרגשתי חובה שנחלוק לו כולנו כבוד ללוותו אל מקום מנוחתו..."

הרב מפוניבז'

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

אחדות? רק על ידי הרוב הדומם! (2) / הרב נפתלי וינברג

הלב יש לחזור לשביל הזהב - למידה המאוזנת.

* * *

האם זה בכלל אפשרי?

הנה ההוכחות שכן: **רבבות אנשים קובעים בימינו לימוד עקבי של הלכות שמירת הלשון, כמו כן הביקוש לעלון "איש לרעהו" גובר מידי שבוע בשבוע, זרם הבקשות לקבל את העלונים לא חדל ואדרבה, הוא מתגבר והולך.** ממה נובע הדחף שלהם לנושא? מה ממריץ אותם להתמיד בקבלה הקטנה-גדולה הזו?

ניתן לחשוב שזה נובע רק מפחד לעבור עבירה וכדו', אך האמת עמוקה לאין ערוך: רוב האנשים מעריכים באופן טבעי את היפה והטוב, את הנקי והזך. גם כאשר הם נכשלים בלשון הרע, זה לא מותיר אצלם טעם טוב. הנשמה היהודית משדרת להם שהאוירה העכורה הזו חונקת, כולם חפצים מאוד ברוגע, שמחת החיים ואויר הצח של שלום אמיתי ביננו. **זהו הדחף הפנימי שמניע רבבות להתייצב כחיילים נאמנים בשדה הקרב של שמירת פיהם ולשונם והתשוקה הגדולה לקרוא את עלון "איש לרעהו"!**

במילים פשוטות: בסופו של דבר, מעדיפים רובנו את החיובי על פני השלילי. את השלום על פני המחלוקת. **כאשר ננתב את האנרגיה הרוחנית האדירה הזו לא רק לנושא שמירת הלשון, אלא לכל נושאי בין אדם לחברו, או אז תתחולל מהפכה בקנה מידה עולמי!**

עם ישראל דומה לעץ גדול, אלפי ענפים שמשתלשלים מגזע אחד. הגזע הוא בריא ללא ספק, אך הענפים? מי יותר ומי פחות. חלקם מניבים פירות מהודרים וחלקם פחות. אך מעתה נניח לענפים השונים ונתרכז בגזע - שם כולנו בני אב אחד. נשכח רגוע מהחסרונות המאפיינים חוג זה או אחר, ונתרכז במעלות. הרי אם לא נרצה לשקר את עצמנו יש לכולם מעלות - כמו שיש לכולם חסרונות.

* * *

אמנם, שינוי הגישה חייב להיעשות כדברי הרמב"ם בקיצוניות. תחילה עלינו לנטות לקצה השני, לחפש אצל הזולת רק את המעלות. רק לאחר שנעקור כל שנאה וזלזול מקרבנו נוכל לחזור לשביל הזהב. מעתה נפסיק להתייחס לכל מיני פרטים חיצוניים בקרב הזולת, שרק מעוררים בנו רגשות שליליים כלפיו. נתרכז אך ורק בכך שמדובר ביהודי עם צלם אלוקים ונשמה טהורה.

יודגש שאין בדברינו משום המלצה שחוג או אדם ישנו ממנהגם או מסורתם. זכותו המלאה של אדם לשרב להתחתן עם זולתו (לדוגמא, עם מי שמנהגיו שונים) - אך באותה מידה ממש חובתו המלאה שלא לזלזל בזולת, - ולא משנה איזה "ירמלאקא" (=כיפה, מלשון ירא מלכא) הוא חובש על ראשו - במעשה, לא בדיבור **ואפילו לא במחשבה!**

בל נשכח שבית המקדש חרב בגלל מעשינו, בגלל שנאת חנם. כאשר הגיעו הגויים לא נותר להם אלא להחריב מקדש **חרב**. הם הרי טחנו **קמח טחון** - כלשון חז"ל.

שינוי הגישה הינו חובת השעה. והשעה הינה קריטית. אין כמו האחדות שתבנה עבורנו חומת הגנה: סילקת מחשבה שלילית אודות הזולת! הצבת 'כיפת ברזל' נוספת!! כל התחזקות תמנע אסונות.

בידינו הדבר!!!

ערימה של "תגיות" מונחת על השולחן, מה שנותר זה רק להדביק אותם על האנשים המתאימים: 'כופר'; 'טרייף'; 'מסוכן'; 'לא משלנו'... לפעמים זה נעשה בהכרה, לפעמים בתת-הכרה, אך המסקנה היא תמיד שכולם פסולים חוץ מ"אנשי שלומי"... כמובן. מול זאת יודעים כולנו שאחד מהדברים הכי יקרים להקדוש ברוך הוא, זה שבניו יהיו מאוחדים. את הרעיון הזה אנו פוגשים ברגעים הכי קדושים וחשובים בגלגל השנה, ניזכר כאן במיעוטן על קצה המזלג:

כך זה לפני שישמעו צלילה המרגשים של תפילת "כל נדרי", אז אנו "מתירין להתפלל עם העבריינים". כך זה בסוכות בעודנו מצמידים את הערבה - ללא טעם תורה וללא ריח מעשים טובים - לשאר המינים. וכך זה גם בליל הסדר, כאשר אנו מצדנו מכינים מקום אפילו לרשע (אם כי בהכרח בסופו של דבר מקהים את שיניו...)

מסכתות שלמות הקדישו חז"ל לנושא. מסכת דרך ארץ, מסכת אבות, אבות דרבי נתן ובפרט "פרק השלום" במסכת דרך ארץ זוטא. כל מאמרי חז"ל יחדיו זועקים לנו דבר אחד: יהודים תתאחדו!

* * *

אלא מאי? לא ניתן להשתנות ביום אחד. יצר לב האדם רע מנעוריו, ועלינו לעמול להשתנות טיפין טיפין.

אך השינוי המיוחל ייתכן רק כאשר צועדים לכיוונו - אך לא כאשר צועדים לכיוון ההפוך... כאשר מתבססת לה שיטה של לטרוף את השני "לשם שמים" אין כל סיכוי להגיע אי פעם לשלום ואחדות.

אני יודע אישית על כמה מגדולי ישראל שליט"א - שידועים ומקובלים על הכל כרועי העם - שנמנעים מלהביע את דעתם ברבים בנוגע לאחדות, או מלפעול פעולות מסוימות בכיוון האחדות, כדי שלא להביע "דבר שאינו נשמע" מצד אנשים וחוגים מסוימים - אך מצד האמת דעתם ברורה שיש לפעול באופן נחרץ בכיוון האחדות!!!

דעתם גם ידועה אצל אנשי ציבור לא מעטים. רק השבוע דיברתי עם עורך בעיתון חרדי מפורסם על הצורך לפעול בכיוון של אחדות, תשובתו המדהימה הייתה: "אני מסכים; הגיע כבר הזמן של סיום הקטנוניות הזו - אבל אני מפחד שיש אנשים שעדיין זוכרים את המחלוקות ההיסטוריות והם לא יוותרו". לא הופתעתי מתשובתו. אני מכיר אותו כאדם טוב וחיובי שבאמת חפץ בשלום, אלא שהוא פשוט מפחד.

* * *

אך מה יעשה האדם מן השורה, זה ששייך לרוב הדומם שחפץ שהשלום והשקט ישררו במחוזותינו? התשובה פשוטה: הוא יתחיל בעצמו לחתור לשלום. הוא לא חייב ללכת בגדולות ולחפש פתרונות למחלוקות הציבוריות. די בכך שישרור השלום בינו לבין שכנו.

אך כיצד מגיעים לכך?

גם כאן, כמו תמיד, עלינו לצעוד בדרכו הידועה של הרמב"ם (המובאת ב'שמונה פרקים') שהדרך לרפא מידה רעה היא לנטות תחילה בקיצוניות לקצה השני, ולאחר שתעקר המידה הרעה מן